

Truva'dan Yükselen Çılgılık ve Christa Wolf'un *Kassandra* Adlı Öyküsü

Gülperi Sert*

Özet

80'li yılların başında tüm dünyayı saran sosyal, siyasi olaylar ve dalgalanmalar yazarları bu konularda duyarlı olmaya, eserleriyle katkıda bulunmaya götürmüştür. Barışın en çok konuşulduğu, ancak iki süper gücün silahlanma konusunda adeta bir yarışa girdiği bu yıllar III. Dünya Savaşı tehlikesinin en yüksek olduğu yıllardır. Bu çalışmada eski Doğu Alman yazar Christa Wolf'un (1929) 1983 yılında yazdığı, yayımlandığı yıllarda büyük ses getiren ve yazarına sayısız ödül kazandıran *Kassandra* adlı öyküsü incelenecektir. Wolf, yaşadığı çağın olaylarına, felaketlerine sessiz kalmayan, eserlerinde bunu dile getiren bir yazardır. *Kassandra*'yı soğuk savaşın iyice kızıştığı, dünya barışının ciddi bir tehdit altında olduğu bir dönemde yazar. Eserin ana konusu seksenli yıllara damgasını vuran olaylardır: Kadının ezilmişliği ve savaş.

Anahtar sözcükler: Christa Wolf, *Kassandra*, savaş, kadın.

Abstract

*Social, political events and upheavals all around the world in the early 1980's led authors to be sensitive about these issues and to contribute with their works. Those years during which peace was the most popular topic, but when two super powers were seemingly in a competition of armament were the years of highest risk of a third world war. In this study, the story *Kassandra*, written by a former Eastern German author, Christa Wolf (1929), drawing a lot of attention when published (1983) and bringing numerous awards to its author, will be analyzed. Wolf is an author*

---

* Dokuz Eylül Üniversitesi. Doç. Dr

*who has not remained indifferent to the happenings of her period but expressed them in her works. She wrote *Kassandra* in a period when the cold war became heated and when world peace was seriously threatened. The main theme of the work is the events that marked the 1980's: repressed women and war.*

Key words: Christa Wolf, *Kassandra*, war, woman

"Niçin tüm savaşlar, Truva Savaşı dahil, absürd olarak görülmüyor?"¹

Seksenli yıllar sosyal ve siyasi dalgalanmaların yoğun yaşandığı bir dönemdir. Bu yıllarda iki hareket söz konusudur. Birincisi 70'li hatta 60'lı yıllarda başlayan, 80'li yıllarda ise iyice ivme kazanan kadın hareketi, feminizm hareketidir. Bu hareket feminist edebiyat ve kadın edebiyatının gelişmesine, edebiyatın erkeklerin tekelinden kurtulmasına destek olur ve bu alanda bir patlamaya yol açar. Kadın yazarlar bir yandan, feminist yazarlar diğeryandan zincirlerini kırmaya çalışmakta, kadın sorunlarını, erkek egemenliği altında ezilen kadınları, erkeklerin baskıcı tutumunu anlatan eserler yazmaktadırlar. Aynı yıllarda tüm dünyayı dalga dalga saran bir başka hareket daha vardır: soğuk savaş tehdidine karşı dünya barışını savunmak. Dönemin iki süper gücü ABD ve Rusya silahlanma konusunda birbirleriyle yarışmakta ve dünya barışını tehdit etmektedir. Buna karşılık dünyanın her yanında insanlar barış için konferanslar düzenlemekte, barış yürüyüşleri yapmaktadır. İşte böyle bir ortamda toplumcu gerçekçi bir yazar olan Christa Wolf içinde yaşadığı dönemin olaylarına ışık tutmak için mitolojideki benzer

---

¹ Christa Wolf: Voraussetzungen einer Erzählung. *Kassandra*. Darmstadt und Neuwied. 1983. s.93.

durumlardan yola çıkarak insanlık tarihi kadar eski bir konuya parmak basar ve eserinin konusu ana yapar: erkek egemenliği altında ezilen kadın ve savaş.

Çocukluk ve ergenlik dönemi II. Dünya Savaşı yıllarında geçen Christa Wolf "Kassandra" adlı öyküsünde bir yandan savaşın ne kadar tehlikeli bir şey olduğunu, bir ulusu, bir devleti yok edebileceğini göstererek dünyanın dikkatini III. Dünya Savaşı tehlikesine çekmeye çalışır, öte yandan kadının binlerce yıldır erkek egemenliği altında ezilmişliğini, tutsaklığını gözler önüne sererek dönemin kadın hareketine, feminist edebiyata farklı bir bakış açısı getirir.

1949 yılında Hans Henny-Jann, silahlandırılmış bir barışın olamayacağını söyler. Ona göre barışın olduğu yerde silahlanma olmaz, silahlanmanın olduğu yerde de barış yoktur.²

Jann ile aynı görüşü paylaşan Christa Wolf savaşı yaşamış bir insan olarak savaşın acımasızlığını ve dehşetini gerek eserlerinde, gerek konferanslarında sürekli vurgulamıştır. Barışın en çok konuşulduğu ve Üçüncü Dünya Savaşı tehdidinin en yüksek olduğu seksenli yıllarda yapılan barış konferanslarında Christa Wolf, iki süper gücün silahlanmasının tehlikesine dikkat çeker. Wolf'a göre

*"Roket ve bombalar, içinde yaşadığımız medeniyetin tesadüfen ürettiği ürünler değildir. Bunlar binlerce yıldır süre gelen genişleme politikasının sonucudur, endüstri toplumunun yabancılaştırma sendromunun açık bir ifadesidir."*³

Konvansiyonel silahlarla yeterince yıkıcı ve tahrip edici olan stratejiler, nükleer silahlarla daha da anlamsızlaşmış, önce vuran ikinci olarak ölecektir gibi, grotesk bir hesaba dönüşmüştür,⁴ diyen Christa Wolf, barış için silahlanmanın yanlış bir yol olduğunu, silahlanmaya silahlanma ile karşılık vermenin bir güç

---

² Wolf, 1983, s.122.

³ Franz Baumer. Christa Wolf. Köpfe des 20. Jahrhunderts. Berlin. 1988. s.66.

⁴ Wolf, 1983, f s.87.

olmadığının artık anlaşılması gerektiğini ifade eder.⁵ İnsanların savaşı ve sonuçlarını görebilmeleri için yakın geçmişe, tarihe, mitolojiye bakmaları yeterlidir. Nedeni ne olursa olsun silahlanmanın mutlaka savaşı getireceğini söyleyen Wolf, kamuoyunun dikkatini bu noktaya çekmek için *Kassandra*⁶ adlı öyküsünü yazar. Amacı mitolojideki olaylarla günümüzdeki olaylar arasındaki benzerliği vurgulamak, "savaş öncesindeki belli biçimlerin - yani içteki ve dıştaki konumun- bir ülkeyi, bir kenti, bir imparatorluğu nasıl savaşa sürüklediğini göstermektir."⁷

Politik angajmanı savaş karşıtı olmakla sınırlanmayan Christa Wolf, 1970'li yılların ortalarından itibaren kadın sorunlarına eğilmeye başlar. Ancak "feminist" ya da "kadın edebiyatı" yazarlarından farklı olarak sadece kadının eşitliği, ezilmişliği konusunu işlemez, kadını üretimde, sosyal yaşamda olduğu kadar savaş ve barış sorunsalı içinde de ele alır. Bu bağlamda özellikle erkekler dünyasını, erkeklerin kadınlara oranla daha derin yaşadıkları kendilerine yabancılaşma sürecini, bilime, ilerlemeye, güç ve iktidar sahibi olmaya yönelik kör inançlarını ve bunların sonuçlarını anlatır.

Kassandra öyküsünde "Mitolojik bir figürü gömüldüğü yerden çıkarıp, sosyal bir modelin taslağı"⁸ haline getiren yazar, eserini yazmadan önce titiz bir araştırma yapar; *Kassandra*'nın adının geçtiği tüm eserleri okur, Yunan Mitolojisini inceler.⁹ Özellikle Homeros'un 'İlyada'sını okurken sıkıldığını ifade eden yazar, burada Akhilleus'un öfkesinin anlatıldığını, sadece savaşın

---

⁵ Die Dimension des Autors. Essay und Aufsätze. Reden und Gespräche. 1959-1985. s.23.

⁶ Christa Wolf: *Kassandra*. Darmstadt und Neuwied. 1984. Bu çalışmada eserden yapılan ve parantez içinde sayfa numaralarıyla gösterilen alıntılar için Türkçe çevirisinden (Christa Wolf: *Kassandra*. Çeviren: İlkur Tarkan. İstanbul. 1990) yararlanılmıştır.

⁷ Documentation. Christa Wolf. The German Quarterly. 57. 1984. s.114.

⁸ Gerhard Mauser. Christa Wolf. *Kassandra*. Die Archäologie der weiblichen Stimme. Wolfram Mauser (Hrg.) *Erinnerte Zukunft*. 11 *Studien zum Werk Christa Wolfs*. Würzburg. 1985, s.233.

⁹ *Yazarın *Kassandra* öyküsünü yazarken özellikle dayandığı eser: Robert von Ranke Graves. Griechische Mythologie. Quellen und Deutung. 2.Bd. Reinbek bei Hamburg.1960.*

konu edildiğini, bunun da erkeğin dünyasının, davranışlarının betimlemesi olduğunu, bu savaşların arasında, günlük yaşamın, kadının dünyasının geri planda kaldığını tespit eder.¹⁰ Bu nedenle Yunanistan'a yaptığı ziyaretten ve Cassandra'nın yaşadığı yerleri gördükten sonra "Akhilleus ve Homeros'un ataerkil tanımlarından uzak"¹¹ kendi Cassandra figürünü yaratır. Savaşın ve erkeklerin kahramanlıklarının eleştirildiği eserde, Akhilleus, Hektor veya Paris değil, ataerkil bir toplumda herkes tarafından kullanılan, aldatılan "*hayvan muamelesi gören*"¹² Cassandra'dır kahramanı.

Christa Wolf *Kassandra* öyküsüyle "tarihi bir olayı olduğu gibi tekrarlamamış (...) günümüze kadar gelen bir mitosu şair özgürlüğünü kullanarak biraz değiştirmiştir."¹³ En büyük değişiklik de kişilerin karakterlerindedir. Örneğin Homeros'da bir kahraman olarak betimlenen Akhilleus, Wolf'un eserinde homoseksüel, ama bunu gizlemek için kadınları kullanan, onlara hayvan gibi davranan, seks düşkünü, sadist, insanları vahşice öldürürken yüzünde "*çıplak, iğrenç, erkeksi zevki olan*" (s.96) birisidir. Aşığı Patroklos, Truvalılar tarafından öldürülünce gözü dönmüş bir canıye dönüşür, içlerinde Hekabe ve Priamos'un iki oğlunun da bulunduğu on iki tutsağı diri diri yaktırır. Savaşın ilk gününde kendisiyle tüm kurallara uygun olarak dövüşen genç Troilos'u tüm kuralları hiçe sayarak ağır yaraladıktan sonra peşini bırakmayıp, tapınağa kadar kovalayan, zaten ölmek üzereyken büyük bir zevkle başını gövdesinden ayıran bir canidir. Aynı şekilde Hektor'u öldürdükten sonra arabasının arkasında sürükleyen, kendisiyle cesurca savaştıktan sonra yenilen amazon kraliçesi Penthesileia'yı öldürüp sonra da tecavüz eden, öldüğü takdirde, kendisine ihanet eden Polyksena'nın mezarının başında kurban edilmesini emreden

---

¹⁰ Wolf, 1983, s..94.

¹¹ Syblle Cramer. Eine unendliche Geschichte des Widerstands. Zu Christa Wolfs Erzählungen "Kein Ort. Nirgends." und "Kassandra". Klaus Sauer (Hrsg.) Christa Wolf. Materialienbuch. Darmstadt und Neuwied. 1985, içinde. s.133.

¹² Wolf 1983, s.9.

¹³ Jürgen P. Wallmann. Laßt Euch nicht von den Eigenen tauschen- "Gegenwertiges Wunschbild auf eine mythologische Figur." Zu Christa Wolfs eindringlicher Erzählung "Kassandra". Badische Zeitung. Nr.170 1983, 2.27.

Akhilleus, Kassandra'nın gözünde savaş ve kaba kuvvetin temsilcisi ve ataerkil düzenin ölüm meleğidir.

Mitolojide güçlü bir donanma kumandanı olarak anlatılan Agamemnon da Christa Wolf'un eserinde "kararsız", "çoktan gücünü yitirmiş", "sadistçe savaşması sonucunda iktidarsız olan"¹⁴, "özüvenden yoksun", "boş kafa", "sünepe", itibarına düşkün, iktidar hırsıyla dolu ve bu yüzden kızı İphigeneia'yı kurban ettiren birisidir. Christa Wolf, mitolojide yiğit bir kahraman olarak gösterilen Hektor'un nasıl kahraman yapıldığını, kahraman olmaya zorlandığını anlatır. Kassandra'nın gözünde Hektor, annesi kendisine hanım evladı gibi davrandığı için çocuk kalmıştır ve kahraman olacak birisi değildir. Olanları onaylamamasına rağmen, babasına itaatten sesini çıkaramayan Hektor pasif birisidir. Etrafını saran güçlere karşı koyacağına, onların isteklerine boyun eğip, bile bile ölüme gider.

Christa Wolf'un kendi buluşu olan Eumelos figürü ise, güç ve iktidar elde etmek için tek yolun savaşmak olduğuna inanan yıkıcı, tahrip edici bir düşünce sisteminin temsilcisidir. Bu düşünceye göre, önce savaş varsayıp koşulları yaratılır (silahlanma), bu gerçekleştiğinde savaş veri sayılıp tek çıkış yolu düşünülür: zafer. Ondan sonrasını zaten düşman dikte eder.

Erkek figürlerin karakterlerindeki bu olumsuz değişiklik Christa Wolf'un savaş karşıtı tutumu ile açıklanabilir. Ona göre savaşı hazırlayan ve gerçekleştiren erkekler ya "zavallı" ya "kör" ya da "hayvan"dırlar. Yazara göre gerek mitolojide, gerek günümüzde bir toplumun, bir başka bir toplumu yok etmek amacıyla silahlanması patolojik bir durumdur ve bu öncelikle o toplumun kendisini yok eder:

*"Kendi sonunu bu denli titizlikle planlayan ve bunun için (...) gerekli zemini hazırlayan bir medeniyet (...) hastadır, büyük bir ihtimalle beryninden rahatsızdır, belki de ölümcül derecede hastadır."*¹⁵

---

¹⁴Sonja Hilzinger. "Kassandra". Über Christa Wolf. Frankfurt/m. 1988, s.3.

¹⁵Wolf. 1984 s.11.

Kassandra öyküde, “bütün erkekler sadece kendilerini düşünen çocuklardır”, der. Özellikle Paris bu tanıma çok uygundur. Güzel eşi Oinone'ye rağmen, sırf kadınların en güzeli diye Helena'ya sahip olmak isteyen ve bu şekilde bütün erkeklerin en güçlüsü olacağına inanan Paris, bu isteğinin savaşa, yıkıma yol açacağını düşünmez. Helena'yı getirmeyi başaramadığında ise hileye başvurur, getirmiş gibi yapar ve bu şekilde Truva halkına kendini kanıtlamaya çalışır. Yine aynı Paris, Akhilleus'la karşı karşıya dövüşmeyi göze alamaz, kız kardeşi Polyksena'yı kullanıp, Akhilleus'u tuzağa düşürüp hileyle yener.

Mitolojide Kassandra ile Aineias karşılaşmazken, Christa Wolf ikisi arasında derin bir aşk ilişkisi işler. Helena'nın Paris tarafından kaçırılması olayının bir aldatmaca olması, savaşın maddi nedenlere dayanması, Christa Wolf'un özellikle vurguladığı motiflerdir.

Kassandra için sözlükte anlatılanlar kısaca şöyledir. Truva kralı Priamos ile Hekabe'nin kızları arasında en mutsuz olanıdır. Apollon ona aşık olur ve aşkına karşılık verdiği takdirde ona geleceği görmeyi öğreteceğini söyler. Kassandra bunu kabul eder, ama Tanrı tarafından kehanet yetisini aldığından, sözünü tutmaz ve kendini Apollon'a vermeyi reddeder. Buna öfkelenen Apollon onu cezalandırır. İnsanların onun kehanetine inanmamalarını sağlar. Kassandra deli olarak nitelendirilir. Felaketten başka bir şey söylemediği için bir kuleye kapatılır.¹⁶

Kassandra'nın özellikle kehanet yetisini ilginç bulan yazar, eserinde şu soruları cevaplamaya çalışır:

"Nasıl Apollon erkek, 'genç' bir Tanrı, bir kadına kehanet yetisi verebilir? Niçin o ve efsaneyi günümüze kadar getirenler bu yetinin etkisini geri almak konusunda acele etmişlerdir? Kassandra bu yetiyi almayı niçin çok istemiştir? Felaket haberciliğinin faturası niçin bir kadına çıkarılmıştır? Aynı tarihlerde aynı nedenle Apollon'un bir rahibi Truvalı Laokoon da halkı uyarmasına, gelecek felaketi işaret etmesine ve tahta atı içeri almamalarını söylemesine rağmen, niçin onun adı geçmez?"

¹⁶ Bkz. Azra Erhat. Mitoloji Sözlüğü. İstanbul. 1972.

Niçin Laokoon'un kehaneti değil de, Cassandra'nın kehaneti denmiştir?"¹⁷

Christa Wolf'a göre "Kassandra" figürüyle ilk kadın tiplmelerinden biri günümüze kadar gelmiştir. Onun kaderi sonraki üç bin yıl boyunca kadınların başlarına neler geleceğinin, nesne haline getirileceklerinin işaretidir.¹⁸

Kassandra öyküsü, Kassandra açısından bakıldığında ataerkil düzenin nesne haline getirmeye çalıştığı bir kadının özne olma savaşı ve bu savaşı kazanmasının, tarihsel açıdan bakıldığında Truva Savaşı örneğiyle savaşın acımasızlığının ve insanlık tarihinin anlatıldığı görülmektedir. Truva Savaşı, mitolojiye göre Paris'in Helena'yı kaçırmamasından dolayı çıkmıştır. Christa Wolf'a göre Homeros ve ondan sonrakilere mitolojiye sadık kalarak gerçek olayları gizlemede katkıda bulunmuşlardır. Wolf'a göre Truva Savaşı'nın asıl nedeni, Yunanlıların, Truvalıların kontrolü altındaki Çanakkale Boğazı'na sahip olmak istemeleridir. Yani Batı'nın edebiyatı bir korsan savaşının göklere çıkarılmasıyla başlamıştır.¹⁹

Christa Wolf'un eserinde, öykünün başında savaş sona ermiştir. Truva'nın tüm erkekleri öldürülmüş, kadınları esir alınmıştır. Agamemnon'un komutasındaki gemide Mikene kentine götürülen esirler arasında bulunan Kassandra, birkaç saat sonra öldürüleceğinin bilinciyle geçmişini anımsar; çocukluğunu, rahibe oluşunu, savaş öncesi hazırlıkları, savaşı.

Hemen tamamı Kassandra'nın perspektifinden anlatılan öyküde arada bir o (üçüncü tekil şahıs) anlatıcı olaya girer. Christa Wolf bilinen güç anlatım tekniği ile olayları çağrışımlar, anımsamalar, geri dönüşlerle, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanda iç içe, geçişlerle verir. Mekânların ve anlatılan zamanın sürekli değişimi okuyucunun, olayların birbiriyle bağlantısını, paralelliklerini ve tam olarak hangi zamanda geçtiğini anlamasını güçleştirir. Dolaylı anlatımı tercih eden yazar, bu nedenle sembollere

---

¹⁷ Bkz. C. Wolf, 1983, s.86.

¹⁸ Wolf, . s.86.

¹⁹ Wolf, . s.86.

başvurur. Örneğin gemiler savaşı sembolize eder, rüyalar ise gelecekteki olayların habercisi, anaerkil ve ataerkil düşünce sisteminin karşıtlığını ortaya koymada bir araçtır.²⁰ Özeleştirinin de eksik olmadığı iç monolog şeklinde verilen öyküde Kassandra'nın kendisiyle hesaplaşması, çelişkileri, çevresindeki insanlarla olan ilişkileri anlatılır.

Kral Priamos'un en sevdiği ve kendisine benzemesini istediği kızı Kassandra, uyumlu, alçak gönüllü, gösterişsiz, fakat gururlu ve gerçeğe bağlı bir insan olmaya çalıştığını, kendi olabilme mutluluğunu yaşadığını ve başkalarına yararlı olabildiğini anımsar. Küçükken annesine yakındır. Annesi Hekabe hüküm geçirilemeyenleri sever, Kassandra ona göre öyle birisidir. Güzelliği nedeniyle bütün erkeklerin aşık olduğu kız kardeşi Polyksena'ya karşı Kassandra hayranlık ve kıskançlık karışımı duygular besler.

Büyüdükçe babasına daha çok yaklaşan Kassandra, babasının ona ihtiyaç duymasından, onu ciddiye almasından hoşlanır. Çocukluk anılarında babasını, annesinin yanında sevgi dolu bir insan olarak hatırlar. Politikayla pek ilgilenmeyen, hayal dünyasında yaşayan Priamos, devleti ayakta tutacak veya tehdit edecek olayları görmemesi nedeniyle ideal bir kral değildir, ama Kassandra'nın gözünde ideal bir eş ve babadır. Babasına olan tutku ve hayranlığını fark eden Hekabe, Kassandra'yı uyarır:

"Baban (...) her şeyi istiyor. Ve her şeyi bir arada. (...) ve sen Kassandra, (...) dikkat et, babanın ruhuna çok fazla girmeyesin." (s.53-54)

---

²⁰ Örneğin Hekabe'nin Paris'e hamileyken gördüğü rüya Arisbe ve Kalkhas tarafından tamamen farklı olarak yorumlanır. Kalkhas doğacak çocuğun tüm Truva'yı ateşe boğacağını söylerken, Arisbe her evin ateşinin koruyucusu olacağı şeklinde yorumlar. Kalkhas'ın yorumuna inanan kral, Paris'i daha bir bebek iken öldürmesi için bir çobana verir, Arisbe'yi de saraydan uzaklaştırır. Savaş sırasında ise Priamos'un gördüğü bir rüyayı Panthoos, kralın silahlanmayı arttırması gerektiği şeklinde yorumlar. Kassandra ise aynı rüyayı kralın kendisiyle kavga halinde olduğu şeklinde yorumlar.

Gerçekten de babasına bu yönüyle benzeyen Cassandra, hem bu özelliği hem de babasına duyduğu sarsılmaz sevgi nedeniyle uzun süre gerçekleri görmez, istemediği şeyleri yapmaya mecbur hisseder kendisini. Savaş boyunca baba kız arasındaki ilişki zedelenir. Herkesten olduğu gibi Cassandra'dan da tam itaat ve kararlarının onaylanmasını bekleyen Priamos, Cassandra kendisine karşı gelince önce tehdit eder, sonra huzurundan kovar, sonra evlatlıktan reddeder, en son olarak da hapsettirir.

Kassandra'nın babası hakkındaki görüşleri ilk kez Paris ile ilgili gerçeği, yani babası Priamos'un tahtını kaybetme korkusuyla daha bir bebek olan Paris'in öldürülmesini emrettiğini öğrendiğinde sarsılır ve babasının, savaşı kazanmak için kızı İphigeneia'yı kurban ettiren Agamemnon'dan bir farkı olmadığını düşünür.

Anaerkil sistemden ataerkil sisteme geçişi yaşayan Cassandra, bu yeni sistemde kadınların gittikçe nesne haline getirildiklerini görür. Örneğin ergenlik çağına geldiğinde diğer bakirelerle Athena Tapınağı'na götürülüşünü anımsar. Orada bakireliği noktalanacaktır. Erkeklerin bakirelerin etrafında daire çizerek yüzlerini ve göğüslerini seyrettiği törende, onların bu tür isteklerine maruz kalmaktan utanan Cassandra gerçek bir seçim yapamayacağını anlar. Utancı iki yönlüdür, hem erkeklerin seçeceği bir nesne durumunda olmaktan hem de öylece bekleyip kalmaktan. Bu sistemde "arzularının ve ihtiyaçlarının, onaylamadığı mevcut koşullar tarafından belirleneceğini anlar."²¹ O sırada Aineias gelir, dostça yaklaşır ve onu okşar. Ancak birbirlerine duydukları sevgi birleşmeyi engeller. Bu töreni daha sonra rahip Panthoos yerine getirir.²² Cassandra aynı tarihlerde kâhinler Tanrısı Apollon'u rüyasında görür. Apollon Cassandra'ya kehanet yetisini verir ve ona sahip olmak ister. Bakirelik töreninde yaşadığı utancın aynısını hisseden Cassandra dehşete kapılır. Tanrı da olsa bir erkeğe kendini nesne gibi sunmak istemez. Cassandra'nın reddettiği Apollon etrafı farelerle çevrili kurda

---

²¹Helmtrud Mauser. Zwischen Traumen und Wurfspereen. Cassandra und die Suche nach einem neuen Selbstbild. Wolfram Mauser (Hrsg)...., içinde. s. 296.

²² Mitolojide Cassandra bakiredir. Burada ise cinsel özgürlüğünü yaşamak isteyen ve yaşayan bir kadındır. Ancak yazar bu noktayı dolaylı verir.

dönüşür ve Cassandra'nın ağızına tükürür. Rüyasını anlattığı sütanesi Parthena şunları söyler:

"Eğer Apollon ağızına tükürdüyse (...) bu geleceği okuma yetisine sahip olacağın anlamına gelir, ancak hiç kimse sana inanmayacaktır." (s.31)

Kassandra bu konuda rüyalara bağlı kalınmadığını, kehanet yetisinin kendisine daha bebekken verildiğini anımsar. Annesi Hekabe, Cassandra ve ikiz kardeşi Helenos'un Apollon'un korusunda oynarlarken yılanların kulaklarını yaladığını gördüğünü, bunun da kehanet gücünün işareti olduğunu anlatır. Cassandra kendisine kehanet yetisini veren tanrıların tapınığında rahibe olarak hizmet etmek, tanrılara yakın olmak ister. Fakat rahibe olmak isteyişinin tek nedeni bu değildir. Annesi ve kardeşleri gibi evlenip, bir erkeğe bağlanmak yerine, kendi yaşamını kendi belirlemek ister. Güç sahibi olmak, ulaşılmaz olmak, insanlar üzerinde etkileyici olmaktır amacı. Bir kadının ancak bu şekilde yönetebileceğini düşünür. Rahibe olmak isteyişinin bir başka nedeni, erkeklerin yakınlaşma istekleri karşısındaki itici tutumu, nesne olmayı reddetmesidir. Bir başka neden de cinselliği olumlu yaşamak isteyişidir. Daha sonra bu makamı istemesinde gurur ve kibrin de rol oynadığını kendine itiraf eder:

"Basit insanların gözlerindeki hayranlığın ve inançlı ürkekliğin, görevimin bana sağladığı üstünlüğün keyfini çıkardım." (s.128)

Mitolojide kâhinler, tanrıların yeryüzündeki sözcüleri olan rahiplerdir. İnsanların, tanrılar tarafından belirlenen ve değiştiremeyecekleri kaderlerini görme gücüne sahiptirler. Kehanetlerinde insanların, tanrıların isteği doğrultusunda gideceği yolu belirlerler.²³ Cassandra'nın kâhinliği mitolojidekinden farklıdır. Cassandra, ikiz kardeşi Helenos, kâhin Kalkhas veya Laokoon gibi adak hayvanlarının iç organlarına bakarak geleceği okuyan bir kâhin değildir. Geleceği görmesinde etkili olan tanrıların sesi değil, kendi sesidir. Sonja Hilsinger'in dediği gibi, "Kassandra duygularını kullanmak istediğinden, merak ettiğinden

---

²³ Krş. Gero von Wilpert. Sachwörterbuch der Literatur. Stuttgart. 1969. s.793-797.

dolayı kâhindir. Kendisini ve diğer insanları tanıma, inceleme kabiliyeti olduğundan dikkatle ve içtenlikle rüyaların gerçeğine inanmak istediği için kâhindir." ²⁴

Babasına çok benzeyen Cassandra, tıpkı babası gibi bir araya gelmeyecek şeyleri bir araya getirmek ister, bu isteği gerçekleşmediğinde ise ikileme düşer. Örneğin uzun süre rahibelikle kâhinliğin birbirini tamamlayacağını düşünür. Gerçekte ise bu iki makamın uyuşması mümkün değildir. Çünkü rahibe oluşu nedeniyle iktidardakilerin yanında, sarayın yönetiminde yer alır. Onların kararlarını onaylamak durumundadır. Kâhin olarak ise gerçekleri, gördüklerini söylemekle yükümlüdür, bu da yapılanların doğruluğunu tartışması, eleştirmesi, gerektiğinde yönetime karşı çıkması demektir. Hem rahibeliği hem kâhinliği özgür olmak, güçlü olmak, yaşamını kendi belirlemek için isteyen Cassandra rahibeliğin, bağımsızlığının önünde bir engel teşkil ettiğini ve giderek sarayın bir parçası haline getirildiğini çok sonra anlar:

"Hayatım tanrının yıllık rutini ve sarayın istekleriyle belirlenmişti. Şu da söylenebilir. Bastırılmıştı (...) görünürde kral evinin hikâyesini oluşturan bir olaydan diğerine sürüklenerek yaşıyordum. Bağımlılık yaratan olaylar." (s.36)

Kassandra özgürlük isterken, saraya ve onun sağladığı iktidar gücüne bağımlı olmuştur. İktidar körlüğü içinde "isteklerinin kurumsallaştırılmasıyla gücünün elinden alındığını, davranışlarının etkisiz hale getirildiği bir yere sürüldüğünü görmez." ²⁵

Ölüme gittiği saatlerde geçmişiyile hesaplaşan Cassandra, olayları daha rasyonel değerlendirir ve kendi hatalarını görür:

"Priamos savaş hazırlıklarını yaptı. Ben kendimi geri çektim. Rahibeyi oynuyordum. Yetişkin olmanın kendini kaybetme oyunundan ibaret olduğunu düşünüyordum. Düş kırıklıklarına izin vermedim. (...) Truvalıların bana gösterdiği saygı, o zamana

---

²⁴ Sonja Hilzinger. s.3.

²⁵ Stefanie Risse. Wahrnehmen und Erkennen in Christa Wolfs Erzählung. "Kassandra". Pfaffenweiler. 1986. s.62.

kadar hiç yaşamadığım ölçüde salt görüntülere dayalı bir dünyada yaşamamı sağlıyordu." (s.36)

Uzun süre kendi kurduğu bu dünyada yaşayan Cassandra, yönetenlerin elinde bir "tutsak" olduğunu fark etmez. Aineias, Marpesa ve Arisbe'nin ilk uyarılarından sonra gerçekleri anlamaya başlar, ancak bunu bilinçaltına itmeye çalışır, "*sanki gerçek olaylar değillermiş gibi, sanki gölge olaylarmış gibi.*" (s.137)

Kassandra'yı bu denli körleştiren ve engelleyen nedir? Birinci neden korkudur. Söyleyeceklerinin insanlar üzerinde yaratacağı ürpertici etkisinden korkar. İkinci neden ise, babasına duyduğu sevgi, ona olan sadakati, iktidardakilerle uzlaşma saplantısı içinde olmasıdır. Bu duyguları nedeniyle savaşı dolaylı olarak desteklediğini kabul eder ve kendini suçlar:

"Ben Kâhin! Priamos'un kızı. Böylesine yakınımda olan bir şey karşısında kökenim ve makamım arasında seçim yapmak zorunda kalışım karşısında ne kadar uzun zaman kör kalmışım." (s.14)

Kassandra kendisi dahil birçok kişinin neden yanıldığını, gelen felaketi neden zamanında göremediklerini anlamaya çalışır. Savaş hazırlıklarını, kendisinin duygusal tutumunu anımsar. Aşağıdaki sözleri tüm insanlığa bir uyarı niteliğindedir:

"Savaşın ne zaman başladığını bilmek mümkün. Fakat ön savaş ne zaman başlar. Eğer bunda bir kural geçerliyse aktarılmalı. Kile, taşa kazınarak aktarılmalı. Ne yazılı olurdu orada (...) kendi yandaşlarınızın sizi aldatmasına izin vermeyin." (s.86)

Kassandra'nın sözünü ettiği ön savaş, kendisi daha küçük bir çocukken başlamıştır. Resmi kaynağa göre kralın emriyle, gayri resmi kaynağa göre kâhin Kalkhas'ın emriyle kuzen Lampos birinci gemiyle Pythia'ya gönderilmiştir. Truva'nın bulunduğu tepenin lanetli olup olmadığını ve surların ne derece güvenli olduğunu sorması istenmiştir. Ancak Lampos, Pythia ile görüşmeyi ve onun hayır duasını almayı unutmamış, Apollon'un rahibi Panthoos ile geri dönmüştür. Cassandra o tarihlerde saray yazıcılarının

olayları nasıl abarttıklarını ve halkı psikolojik savaşa nasıl hazırladıklarını anımsar.

Truvalıların şehrin güvenliğini öğrenmek ve Yunanlılarla uzlaşmak için gönderdikleri birinci gemi geri geldiğinde halk da, saray kâtipleri de girişimin nasıl geliştiği konusunda ilgilenmez, Panthoos halka ganimet gibi takdim edilir. Saray yazıcıları bu girişimi bir zafer gibi gösterirler. Gerçekte ise Yunanlılar uzlaşmak istememişler, Panthoos da tutsak olarak değil, kendi isteği ile gelmiştir.

Christa Wolf bilinçli olarak iki yorumu (resmi ve gayri resmi) bir arada verir. Bu şekilde propagandanın ve sözcüklerin gücüne, gerçekleri saptırmada ne kadar etkili olduğuna dikkat çekmek ister.

Truvalılar savaş sarhoşluğu içindedirler. Uzlaşma gayreti içinde oldukları Yunanlıları düşman olarak görmeye hazırdırlar. İş bir bahane bulmaya kalmıştır, o da kendiliğinden oluşur. Yunanlıların elinde olan Priamos'un kız kardeşi Hesione. Priamos saray divanında Hesione'nin Telemon tarafından kaçırıldığını ve alıkonulduğunu söyler. Hekabe ise gelen bilgilere göre, Hesione'nin tutsak olmadığını, Telemon'un onunla evlendiğini ve onu kraliçe yaptığını anlatır. Ancak Hekabe'nin barışçı yaklaşımı Priamos'u yatıştırmaya yetmez. *"Kaçırılan kız kardeşini geri almayı denemeyen bir kral saygınlığını kaybetmiştir"* (s.47), diyerek ikinci gemiyi hazırlatır.

Saray yazıcıları ikinci gemiyi yazmaya başlarlar. Halk ve gemidekiler kışkırtılır. *"Ya kralın kız kardeşi ya da ölüm"* (s.47) çılgınlıkları atılmaya başlanır. Uğursuzlukların ve bozulmanın ikinci gemiyle başladığını çok sonra fark eden Truvalılar, olaylar gelişirken gerçekleri görmezler. Nihayet ikinci gemi döner. Hesione geri getirilmediği gibi, kâhin Kalkhas Yunanlıların elinde kalmıştır. Resmi açıklamaya göre Yunanlılar Kalkhas'ı esir almıştır. Gerçekte ise Kalkhas Truva'da yola çıkmadan önce söylediği gibi iyimser kehanetinin hesabını vermekten korktuğu

için Yunanlılara sığınmıştır.²⁶ Ankhises Kalkhas'ı iyimser kehanetlere körce zorlayanın kral evi olduğunu söyler. Cassandra bu gerçeği öğrendiğinde ikinci büyük krizini geçirir.²⁷

Üçüncü gemi yine Hesione'yi geri getirmek için hazırlanır. Ondan önce Truva'nın kaderini değiştirecek olaylar olur. Paris'in Priamos'un oğlu olduğu ortaya çıkar. Cassandra aynı tarihlerde rahibe olur. Isparta kralı Menalos misafir olarak Truva'ya gelir. Menalos ile Paris arasında yemekte geçen konuşma gelecekteki olayların habercisidir:

"O, Paris susmak için dönmemişti. Kralın kız kardeşini düşmanlardan geri alacak o idi. Eğer onu vermezlerse, bir diğerini, daha güzelini bulacaktı. Daha gencini, soylusunu. Zenginini. Bu ona vaat edilmişti, herkes bileydi. (s.76)

Ertesi gün Menelos Truva'dan ayrılır. Ondan sonra psikolojik savaş hazırlanır ve sarayda gruplaşmalar başlar. Kralın takımından savaş yanlısı Eumelos ve adamları Menalos'un konuk olarak değil, casus ve düşman olarak geldiğini iddia ederler. Cassandra ve küçük bir azınlık onun konuk olduğunda ısrar ederler. Eumelos ve adamları kendileri gibi düşünmeyenlerden kuşkulunmaya, onları göz hapsinde tutmaya başlarlar. Cassandra o günleri ve güdülen politikayı şöyle anımsar:

---

²⁶ Cassandra bu gerçeği Marpesa'dan öğrenir. Bunu Marpesa'ya söyleyen saray katibi ile Hekabe'nin hizmetçisi köle kız Hitit Kralına gönderilen tutsak kafilesine verilerek cezalandırılır.

²⁷ Birinci krizini ağabeyi öldüğünde geçiren Cassandra ikincisini Kalkhas'ın 2. gemiyle çıkıp kendi isteğiyle Yunanlıların tarafına geçtiğini, ancak Truva halkının onun Yunanlılar tarafından esir aldığına inandıklarını duyduğunda, üçüncüsünü Paris, Hesione'yi getirmek için üçüncü gemiyle yola çıktığında ve onu getiremezse Menalos'un karısı Helena'yı Truva'ya getireceğini söylediğinde, Truva'nın sonunu gördüğünde, dördüncüsünü de Helena gerçeğini, yani Paris'in Helena'yı Mısır'da bırakmak zorunda kalmasına rağmen Truva halkının Paris'in Helena'yı getirdiğine inandığını, aslında bunun savaşın çıkması için bulunan bir bahane olduğunu öğrendiğinde geçirir. Hep önemli bir olayın sonrasında gelen ve sara nöbetlerine benzeyen bu krizler Cassandra'nın kendisini düşünsel ve fiziksel açıdan baskı altında tutmasının sonucudur. Böyle anlarda Cassandra'nın çevresindekiler onun delirdiğini düşünürler.

"Yunanlılar bize saldırdığında düşünsel olarak da silahlanmalıydık. Düşünsel silahlanma ise düşmanı (...) kötülemek ve düşmanın yararına çalışma ihtimali olanlar (...) karşısında sürekli kuşku duymaktı." (s.82)

Büyük bir gizlilik içinde sürdürülen psikolojik savaş sırasında kimse savaş sözcüğünü ağzına almaz. Cassandra'nın deyimiyle büyük bir huzur ve masumiyetle hazırlanılır savaşa. Paris üçüncü gemiyle yola çıkar. Bunu engellemek isteyen, çılgınlık atarak mani olmaya çalışan Cassandra güç zapt edilir. Halk, geminin kalkışını coşkuyla kutlar. Cassandra Truva'nın sonunun geldiğini söylediğinde insanların ona inanmamalarının nedenini anlayamaz. Söylediklerinin iktidardakilerin görüşlerine uymadığını, planlarına, savaş hazırlıklarına ve propaganda faaliyetlerine zarar verdiğini çok sonra fark eder. Cassandra'nın kehanetinin ciddiye alınmayışının bir başka nedeni de Helenos ve Laokoon'un iyimser kehanetleridir.²⁸

Kassandra, Helenos ve Laokoon'un kehanetlerinin sarayın ve tapınağın istekleri doğrultusunda söylenen ısmarlama kehanetler olduğunu öğrenince, bütün bu olayların ve gizliliğin nedenlerini bilmek ister:

"Bilmek isteyen yabancı yaratık artık içimde çok derinlere işlemiştii, ondan kurtulmam mümkün değildi." (s.63)

Gerçeği öğrenme çabası ve cesareti, içinde yaşadığı sarayın ve zamanın gelişen gerçek olaylarını görmesini sağlar. Burada sözü edilen "görmek" düşünen, hisseden ve duyarlı olan bir insanın kendisini ve çevresini eleştirel bir gözle incelemesi, gerçek olarak sunulanın doğruluğunu ve yanlışlığını görmesi demektir. Ancak Cassandra gördüğü gerçekle yalnızdır:

---

²⁸ Helenos, Yunanlıların, kenti en zayıf Sakai kapısından dahi olsa hiçbir zaman alamayacaklarını söyler. Laokoon ise kraliyet ahırının on iki beyaz atından onunun Yunanlıların eline geçmesi halinde bir tehlikenin söz konusu olabileceğini söyler. Her iki yer de sıkı bir şekilde korunur.

"Benim gördüğümü niçin herkesin göremediğini, uzun zaman kavrayamadım. Olayların çıplak, anlamsız şekillerini niçin fark etmediklerini. (...) Karıncalar gibi her ateşe atıyoruz kendimizi. Her suya, her kan seline. Yalnızca görmek zorunda kalmamak için. Neyi? Kendimizi." (s.55)

Kassandra Helena konusunda kendisi dahil, tüm Truva halkının kandırıldığını öğrenir. Paris Helena'yı getirememiştir. Mısır kralı Helena'yı Paris'in elinden almıştır. Bu aldatmacanın nedeni, güya kralın şerefini kurtarmaktır. Gerçekte ise içinden çıkılmayacak bir yalana ve şerefsizliğe gömülmüştür tüm saray. Kassandra Helena gerçeğini halka açıklamak istediğinde Eumelos ona bir kâhin olarak saraya ait olduğunu ve susması gerektiğini söyleyerek engel olur. Babasına olan sevgisi ve Eumelos'un üzerindeki baskısı nedeniyle gerçeği haykıramayan ve susan Kassandra bu konuda babasını ikna etmeye ve savaşa mani olmaya çalışır:

*"Baba (...) bir hayalet uğruna verilen savaş ancak kaybedilebilir." dediğinde,
"Önemli olan ordunun hayalete olan inancını yitirmemesine dikkat etmektir" (s.90)*

diyen Priamos, gelen felaketin farkında değildir. Helena bir savaş manevrasdır; düşmanı harekete geçirmek için bir bahanedir, savaşı haklı kılmaktır. Düşman saldırdığında Truva kendini koruyacaktır.

"Neden hemen savaş? (...) Bize saldıracaklar (...) ve biz kendimizi savunacağız." (s.90)

Priamos'a göre Yunanlılar zaten savaşmak niyetindedir. Helena onlar için bir bahanedir. Onlar *"bizim altınımızı istiyorlar ve Dardanellerden geçiş hakkını"* (s.91), der Kassandra'ya ve aynı Eumelos gibi o da susması için Kassandra'yı zorlar. Kassandra babasının tüm gerçekleri yadsıyan tutumunun nedenlerini anlamaya çalışır: *"Onu sağır eden kumandanın sözleriydi: Kazanıyoruz." (s.91)*

Savaşın başlamasını engelleyemeyen, onaylamadığı halde krala boyun eğen Kassandra kendinden nefret eder, iç dünyasına

çekilir. Aylarca suskunluğa gömülür, bu arada savaş başlar. Cassandra bir strateji uzmanı olmamasına rağmen, Truvalı savaşçıların düzlük kumsalda nasıl düşmanın önüne sürüldüklerini ve savaşı kaybedeceklerini görür. İlk kurban kardeşi Troilos olur. Tapınakta, gözlerinin önünde Troilos'un ölümüne şahit olan Cassandra, saray kurulunda savaşın derhal kesilmesini ister. Helena gerçeğinin açıklanmasını ve Yunanlılara istedikleri her şeyin verilmesini, ileri sürecekleri tüm koşulları kabul etmeyi teklif eder. Daha da ileri giderek Yunanlılar'ın haklı olduklarını savunur. Ona göre Truvalılar kutsal olan konuk hukukunu çiğneyerek Helena'yı kaçırmıştır, en azından Yunanlılar öyle sanmaktadırlar. Ancak babası dahil, kuruldaki herkes düşmanı savunduğu için onun delirdiğini düşünür. Priamos, Cassandra'nın hem kendisine hem de Truva'ya ihanet ettiğini söyleyerek onu reddeder ve huzurundan kovar.

Bu olaydan sonra Cassandra saraydan ayrılır. İda Dağı'nda diğer kadınlarla birlikte yaşamaya başlar. Kadınlar burada barış içinde, gelecekle ilgili planlar yaparak, çalışarak mutlu bir şekilde yaşamaktadırlar. Hiyerarşinin ve iktidar hırsının olmadığı, her sınıftan insanın bulunduğu bu küçük topluluk sarayın karşıt kutbunu teşkil eder.

Savaş tüm şiddetiyle devam ederken, hiç bir şey yapamamaktan dolayı kendisini "*kapana kısılmış yaralı bir hayvan gibi*" (s.144) hisseden Cassandra Truva'nın değiştiğini, bir hayalet şehrine dönüştüğünü görür. Savaş sadece yaşamı değil, insanların karakterlerini de değiştirmiştir. Barışta geçerli olan her şeyin savaşta yürürlükten kaldırıldığını ilan eden Priamos önceleri sertleşir, katılaşır ve daha sonra hükmeder hale gelir. Yeni yetişmiş ozanların kendisini öven şarkılarını Hekabe'nin yanında onunkinden yükseğe alınmış tahtında dinler. Kadınlar ya susmaya zorlanırlar ya da susturulurlar. Örneğin o zamana kadar yönetimde söz sahibi olan Hekabe'nin bu hakkı elinden almır. Böylece anaerkil düzenden kalan tüm izler yok edilmeye çalışılır. Eumelos gittikçe güçlenir, o güçlendikçe Priamos güçsüzleşir, tahtını taşıyamayacak hale gelir. Yalan ve hile her şeyin önüne geçer, tüm değerler altüst olur. Tapınak dahil her şey savaşın hizmetine sunulur. Tapınak sarayın arzusu doğrultusunda ısmarlama

kehanette bulunmanın dışında, savaşın vahşetini gizlemeye zorlanır. Örneğin artık ölen kahramanlara değil, yaşayan kahramanlara methiye düzülecektir, ölenlerin sayısı belli olmasın diye.

Eumelos daha önce sadece sarayı kapsayan güvenlik ağını genişletir, tüm Truva'ya yayar. Herkeste bir korku ve güvensizlik duygusu hakim olur. Cassandra Truvalı kadınların, vahşileşen erkeklerinden düşmandan korktukları kadar korktuklarını, erkeklerin ise savaş karşısında fiziksel acı çekmekten korktuklarını gözlemler. "*Her zaman bu kadar korkak mıydılar? Korkak enseli bir halk...*" (s.15), diye düşünen Cassandra erkeklerdeki bu korkunun onları daha da vahşileştirdiğini, hayvanlaştırdığını ve öldürme tutkusuna dönüştüğünü görür:

"İnsanın insana verebileceği dehşetin sınırı yok, acının doruğunu ararken bir diğerimizin iç organlarını deşmeye, kafatasını kırmaya muktediriz." (s.155)

Aynı korku erkeklerin ahlâki değerlerini de değiştirir. Öyle ki Cassandra Truva'nın, ilk kez hasmından kendi tarafına ihanet etmesini isteyecek kadar düştüğüne, kızlarını, kardeşlerini düşmana satacak kadar alçaldığına tanık olur.²⁹ Kazanmak için her yol denenir. Hektor, Akhilleus ile yaptığı dövüşte yenilince, onu yenmesi için hileye başvurulur, bunun için de kadınlar kullanılır. Plana göre Polyksena ile evlenmek üzere Akhilleus tapınağa çekilecek, Paris de onu zayıf olan yerinden, topuğundan okuyla vurup öldürecektir. Cassandra'dan bu planı onaylaması, susması ve herkese karşı planı savunacağına dair yemin etmesi istenir. Cassandra ilk kez sarayın "*onaylama-susma ve savunma*"³⁰ politikasına karşı çıkar, kız kardeşinin yem olarak kullanılmasını onaylamaz. Babasıyla arasında geçen diyalog Cassandra'nın iktidardakilerin elindeki tutsaklığına son verişinin işaretidir.

---

²⁹ Hektor, Akhilleus'a Yunan kampının planlarını verirse kızkardeşi Polyksena'yı ona vermeyi vaat eder.

³⁰Friedhelm Haas. Christa Wolf "Kassandra" als Modellfall politischer Erfahrung. Essen. 1992. s.32.

*"Şimdi Cassandra, makul davranacaksın değil mi?
Hayır. (...)
Onaylamıyor musun?
Hayır.
Ama susacaksın.
Hayır." (s.165)*

Şimdiye kadar egemen olanlarla aynı görüşü paylaşmadığı ve onlara karşı koyamadığı zamanlar kriz geçiren ve geçici olarak bilincini kaybeden Cassandra bu kez üzerindeki baskı ve tehditlere baş kaldırır. "Hayır" sözcüğü Cassandra'nın düşünsel ve duygusal açıdan özgürlüğünü kazandığının ifadesidir. Ancak bu özgürlüğünün bedeli ağırdır. Sarayın kendisiyle aynı görüşte olmayanlara karşı uyguladığı tek bir yöntem vardır. Cassandra tutuklanır ve Kahramanlar Mezarlığı'na hapsedilir. Hareket edemediği, hayvan gibi karnının üzerinde sürünerek fareler ve yılanlar arasında yaşamak zorunda kaldığı bu yerde Cassandra hem tanrılara hem de babasına olan inancını kaybeder. Sarayla tüm bağlarını koparır. Oradan çıktıktan sonra İda Dağı'nda diğer kadınlarla iki yıl boyunca mağaralarda yaşar. Savaşın sonuna doğru babası onun yardımını ister. Euryphilos adlı genç bir kumandan taze birlikleriyle Truva için çarpışmaya hazırdır, fakat karşılığında Cassandra'yı eş olarak istemektedir. Cassandra kabul eder, ancak Euryphilos bir çarpışmada ölünce Cassandra mağaraya geri döner. Arada bir şehre indiğinde doğruları söylediği, savaşı desteklemediği, savaşın zafer değil Truva'nın sonunu getireceğini söylediği için insanların kendisinden ürküntüyle uzaklaştıklarını ve kendisini *"Truva'nın batmasını isteyen kişi"* (s.15) olarak gördüklerini yaşar. Haklılığı ve düşünceleriyle yalnızdır. Bundan sonraki olaylar mitolojide olduğu gibi gelişir. Tahta atın içeri alınmasını engellemeye çalışan Cassandra hiç kimsenin kendisine inanmadığını görür ve Apollon'u lanetler.

Kassandra için savaş ister yenilgi ile bitsin, ister zaferle, her iki taraf için de yıkıcıdır. Örneğin savaş bittiğinde esir olarak Mikene'ye götürülürken galiplerin de güçsüz olduğunu görür. Kendi halkına benzettığı Mikenli Yunan halkı savaştan bitkin ve çaresiz bir halde Cassandra'ya kentlerinin akıbetini sorarlar, ondan umut verici bir söz beklerler. Kassandra ise savaşın anlamsızlığını

düşünür. Yenilen kavmin esir kadınları, yenen kavmin gelecek nesillerini doğuracaktır. Savaşı yaratan ve *"zorla galip mertebesine itelenmiş, zayıf erkekler, kendilerini algılayabilmek için olsun kurbanlara"* (s.156) yani kadınlara hep ihtiyaç duyacaklardır. Cassandra insanların savaştan asla vazgeçmeyeceklerini, hep aynı hatayı yapacaklarını, aynı körlükle hiçbir şeyin farkında olmayacaklarını düşünür:

"Bilmek zorunda oldukları her şey gözlerinin önünde cereyan edecek ve onlar hiç bir şey görmeyecekler." (s.11)

Kassandra, yazarı Christa Wolf gibi yaşadığı devrin tanığı olmak ve gelecekte insanların aynı hataya düşmelerini önlemek, onları uyarmak ister. Yaşananların aktarılması gerektiğine inanır. Bu nedenle Klytaimnestra'ya bir yazıcı, belleği keskin, sesi güçlü genç bir köle göndermesi için yalvarmayı düşünür. Yaşadıklarını anlatacak kadar canını bağışlamasını isteyecektir ondan.³¹ Kassandra'nın anı-monologu *"kendi canımdan daha çok seviyorum"* (s.171) dediği Aineias'la vedalaşmasını anımsamasıyla son bulur. Aineias Truva'yı terk ederken neden onunla gitmediğini anımsar:

"Eğer sevdiğim insansa, niçin kendisini değil de ölmeyi yeğlediğimi öğrenmeye çalışacak. Ölümüm pahasına reddetmek zorunda olduğum şeyin ne olduğunu belki bensiz de kavrayacak. Benimsemediğim bir rolü zorla oynamak zorunda olmak." (s.124)

Kassandra'nın ölümü pahasına reddettiği rol, geleneksel kadın rolüdür. Aineias'la gitmek istemeyişinin bir başka nedeni ise, gelecekle ilgili kötümser düşünmesidir. Kassandra'ya göre mevcut düzen Aineias'ı da yakında kahraman olmaya zorlayacak, o da iktidar ve güç hırsına kapılacaktır. *"Bir kahramanı sevemem ben. Bir heykele dönüşünü yaşamak istemiyorum"* (s.179-180) sözleri Kassandra'nın bu konudaki korkusunun ifadesidir. Barışsever Aineias'ın savaşmak zorunda kalmasına, değişmesine hatta belki de

---

³¹ Kassandra yazmayı bilmediği için belleğini kullanarak gördüklerini anlatacağı bir insan arzu eder ki, o kişi de kendi çocuklarına anlatsın ve yaşananlar gelecek kuşaklara ders olsun.

ölmesine tank olmak istemez. Kendisi için sona eren savaşın Aineias'ın yaşamında devam edeceğine inanır.

Hem Christa Wolf hem de Kassandra gelecekte umutlu değildir. Her ikisi de insanlar yaşadıkça savaşların devam edeceğine, insanların birbirlerini yok etmeye çalışacaklarına inanmaktadır. Bunu değiştirmenin yolu ise Kassandra'nın öyküde belirttiği gibi, "...daha 'savaş' sözcüğünü ağza almadan, başlangıçta direnmek gerekir(di) belaya karşı." (s.137) Savaşa neden olacak koşulları yaratmamak gerekir, öncelikle silah endüstrisinin üretimine son verilmelidir, aksi halde üretilen silahların tüketilmesi için hep bir yerlerde savaşlar çıkarılacaktır. Galiplerin galip olmaktan vazgeçmeleri ve yenilgilerini yaşama dönüştürmeleri gerekir. Aksi halde bu kısır döngü devam edecek, bugünün muzafferleri yarının yenilenleri olacaktır.

Anı-monolog tarzında yazılmış bu öykü, terör ve savaşın yaşamımızın bir parçası haline geldiği günümüzde dikkatle okunması, üzerinde düşünülmesi, içeriğinden ders çıkarılması gereken bir eser.

Kaynaklar

- BAUMER, Franz. Christa Wolf. Köpfe des 20. Jahrhunderts. Berlin. 1988.
- CRAMER, Sybille. Eine unendliche Geschichte des Widerstands. Zu Christa Wolfs Erzählungen. "Kein Ort. Nirgends." und "Kassandra". Klaus Sauer (Hrsg). Christa Wolf. Materialienbuch. Darmstadt und Neuwied. 1985.
- Die Dimension des Autors. Essay und Aufsätze. Reden und Gespräche. 1959-1985.
- Documentation. Christa Wolf. The German Quarterly. 57. 1984.
- ERHAD, Azra. Mitoloji Sözlüğü. İstanbul. 1972.
- GRAVES, Robert von Ranke. Griechische Mythologie. Quellen und Deutung. Bd. 2 Reinbek b. Hamburg. 1960.
- HAAS, Friedhelm. Christa Wolfs "Kassandra" als Modellfall politischer Erfahrung. Frankfurt/M. Bern. 1988.
- HILZINGER, Sonja. "Kassandra." Über Christa Wolf. Stuttgart. 1986.
- MAUSER, Gerhard. Christa Wolf. Kassandra. Die Archäologie der weiblichen Stimme. Wolfram Mauser (Hrsg.) Erinnerter Zukunft. 11 Studien zum Werk Christa Wolfs. Würzburg 1985.
- MAUSER, Helmtrud. Zwischen Träumen und Wurfspeeren. Kassandra und die Suche nach einem neuen Selbstbild. Wolfram Mauser (Hrsg.) Erinnerter Zukunft. 11 Studien zum Werk Christa Wolfs. Würzburg 1985.
- RISSE, Stefanie. Wahrnehmen und Erkennen in Christa Wolfs Erzählung. "Kassandra." Pfaffenweiler. 1986.
- WALLMANN, Jürgen P. Lasst Euch nicht von den Eigenen täuschen- "Gegenwärtiges Wunschbild auf eine mythologische Figur." Zu Christa Wolfs eindringlicher Erzählung "Kassandra." Badische Zeitung. Nr. 170. 1.27.1983.
- WILPERT, von Gero. Sachwörterbuch der Literatur. Stuttgart. 1969.
- WOLF, Christa. Voraussetzungen einer Erzählung. Kassandra. Darmstadt und Neuwied. 1983.
- WOLF, Christa. Kassandra. Çeviren. İlknur Tarkan. İstanbul. 1990.

WOLF, Christa. Cassandra. Darmstadt und Neuwied. 1984.
11.Basım.